

Kulttuuritulkkiopas

Esipuhe

Viime vuosina Suomeen on tullut paljon maahanmuuttajia. Heillä kaikilla on oma kulttuurinsa ja omat tapansa.

Maahanmuuttajien on usein vaikea ymmärtää suomalaista kulttuuria. Myös suomalaisilla on vaikeuksia ymmärtää maahanmuuttajien kulttuuria. Silloin tarvitaan kulttuuritulkkia, joka osaa selittää asioita ja auttaa.

Työväen Sivistysliitto (TSL) on kouluttanut kulttuuritulkkeja, jotka auttavat maahanmuuttajia kotoutumaan Suomeen. Tämä opas syntyi koulutuksen aikana.

Kiitos tuesta ja hyvästä yhteistyöstä Folke Bernadotte -säätiölle, Julkisten ja hyvinvointialojen liitolle (JHL) ja Suomen Pakolaisavulle.

Kiitos kulttuuritulkki Päivikki Kumpulaiselle, joka kirjoitti tämän oppaan. Kiitos Erna Alitalolle, joka kommentoi tekstiä. Olen myös itse muokannut tekstiä.

Onnea ja menestystä kaikille kulttuuritulkeille!

Inari Juntumaa
koulutuspäällikkö
Työväen Sivistysliitto TSL

Sisältö

- 1 Kulttuuritulkki – opas kulttuurien välillä**
- 2 Kulttuuri ja monikulttuurisuus**
 - 2.1 Työelämä ja kulttuurien kohtaaminen
- 3 Kulttuuritulkki on vertaistuki**
 - 3.1 Vertaistuki tietää, miltä sinusta tuntuu
 - 3.2 Vertaistukea yhdelle henkilölle ja ryhmälle
 - 3.3 Mistä ja miten keskustellaan
 - 3.4 Ryhmän toiminta
 - 3.5 Pidä huolta itsestäsi
- 4 Kulttuuritulkin osaaminen**
 - 4.1 Vaikuttaminen päätöksiin: Mitä, miksi, miten?
 - 4.2 Suomalainen työelämä – yhdessä enemmän ja parempaa
- 5 Miten ryhdyn kulttuuritulkkiksi**
 - 5.1 Vertaisryhmän aloittaminen
 - 5.2 Apua toimintaan
- 6 Esimerkki: Nuoret ilman vanhempia – tekemistä ja yhdessäoloa**
- 7 Käsitteitä ja sanastoa**
- 8 Kirjallisuus ja lähteet**
- 9 Osoitteita, joista löytyy lisää tietoa**

1 Kulttuuritulkki – opas kulttuurien välillä

Viime vuosina Suomeen on muuttanut paljon ihmisiä muista maista.

Usein Suomeen muuttava henkilö tarvitsee apua, että hän selviää tavallisista arjen asioista ja työstään.

Viranomaisilla ei ole tarpeeksi aikaa neuvoa kaikkia maahanmuuttajia ja kotouttaa heitä. Siksi tarvitaan ihmisiä, jotka auttavat heitä vapaa-aikanaan.

Suomessa tavoitteena on kaksisuuntainen kotoutuminen.

Se tarkoittaa, että maahanmuuttaja ymmärtää suomalaista kulttuuria ja suomalaiset ymmärtävät maahanmuuttajan kulttuuria.

Lisäksi maahanmuuttaja säilyttää oman kulttuurinsa. Kulttuuritulkit toimivat apuna ja oppaina maahanmuuttajien ja suomalaisten välillä.

Usein kulttuuritulkki on henkilö, joka on muuttanut Suomeen jostain muusta maasta. Hän tuntee oman maansa kulttuuria. Hän tuntee myös suomalaista kulttuuria ja työelämää. Hän on jo kotoutunut Suomeen ja osaa auttaa uutta tulijaa.

Kulttuuritulkki voi olla myös henkilö, jolla on monikulttuurinen perhe. Hän on esimerkiksi syntynyt Suomessa, mutta isä tai äiti tai molemmat vanhemmat ovat maahanmuuttajia.

Kulttuuritulkki voi olla myös suomalainen, joka tuntee hyvin muita kulttuureita. Hän on ehkä opiskellut tai ollut töissä ulkomailla tai hän on kiinnostunut muista kulttuureista.

Kulttuuritulkki ei ole viranomainen. Hän on vertaistuki eli tasa-arvoinen toimija maahanmuuttajan kanssa. Kulttuuritulkki ymmärtää maahanmuuttajan ongelmia, koska hänellä on kokemusta samanlaisista ongelmista.

Kulttuuritulkki osaa auttaa arjen asioissa,
esimerkiksi kaupassa tai lääkärissä käynnissä.
Hän osaa myös neuvoa työhön liittyvissä asioissa.

Kulttuuritulkit toimivat yksin, parina tai ryhmänä.
He auttavat turvapaikanhakijoita,
pitkään Suomessa asuneita maahanmuuttajia
ja maahanmuuttajien lapsia.

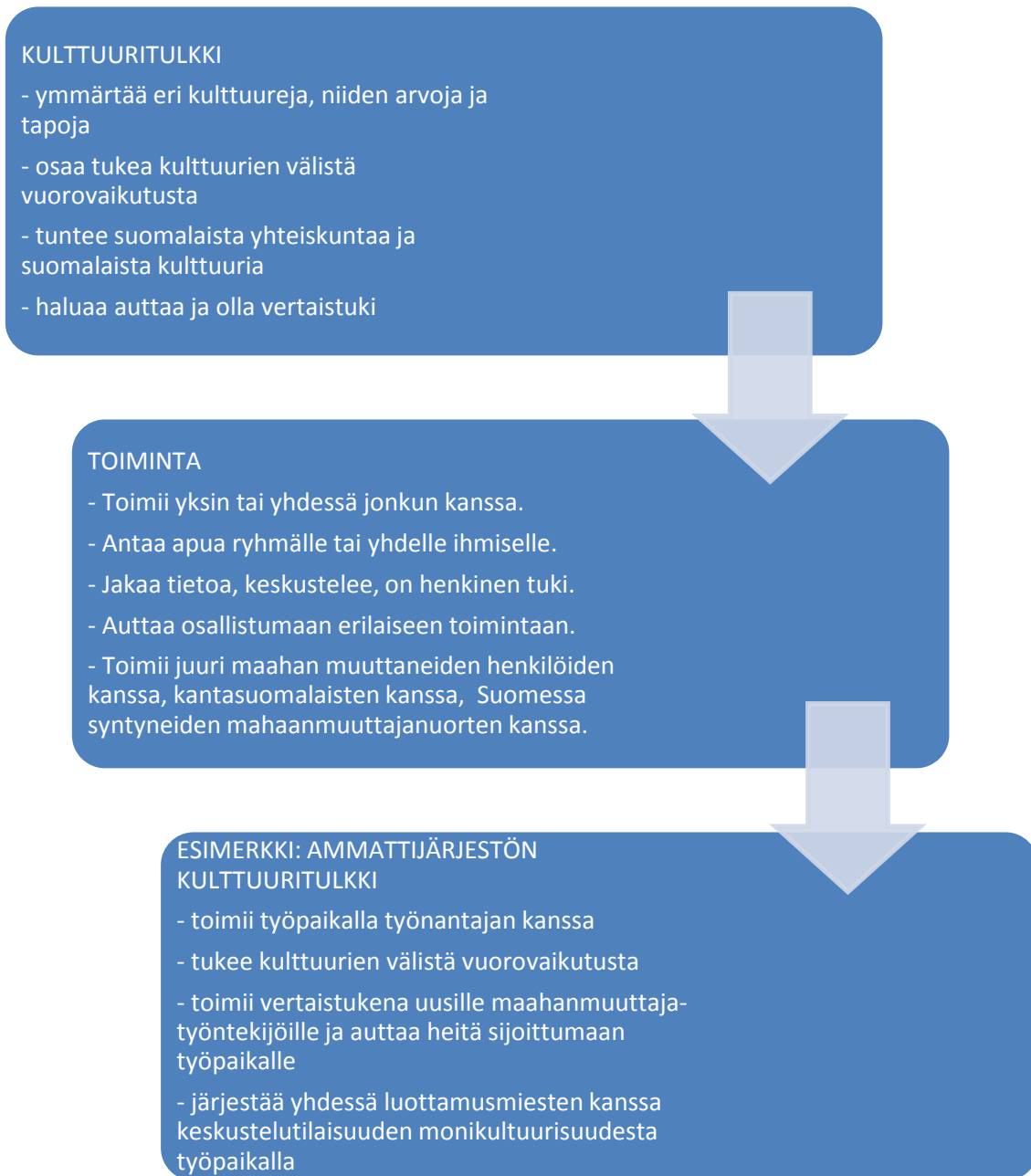
Kulttuuritulkit voivat myös suunnitella ja järjestää
yhteistä toimintaa maahanmuuttajille ja kantasuomalaisille.
Kantasuomalainen tarkoittaa henkilöä,
jonka suku on asunut Suomessa satoja vuosia.

Kulttuuritulkeista on hyötyä Suomeen muuttaneille,
tavallisille suomalaisille ja koko yhteiskunnalle.

- *“He ovat tärkeitä ihmisiä
ja he ovat auttaneet ... ja edelleen auttavat... meikäläisiä.”*
- *“Toivon, että ohjaajan kaltaisia olisi paljon...
koska maahanmuuttajat tarvitsevat tällaisia ihmisiä.”*

Replikit: Maahanmuuttajien vertaisohjaus ohjattavien kokemana,
Isoaho, Sara & Magi, Mona. Opinnäytetyö 2012.
Laurea Ammattikorkeakoulu, Otaniemi.

Kuva 1: Kulttuuritulkkina toimiminen

2 Kulttuuri ja monikulttuurisuus

Kulttuuri tarkoittaa monia asioita. Se on esimerkiksi arvoja ja normeja, uskontoja, uskomuksia ja erilaisia tapoja.

Kulttuuri on kuin jäävuori (kuva 2.) Näemme siitä vain pienen osan, kuten vaatteet, esineet, tavat ja perinteet. Ei-näkyvään kulttuuriin kuuluvat esimerkiksi arvot, uskomukset, asenteet ja käsitys maailmasta.

Usein ihminen kuuluu moneen kulttuuriin.
Hänellä on oma etninen eli oman kansansa kulttuuri.
Lisäksi hänen kulttuuriinsa vaikuttavat
perhe, asuinpaikka, ammatti ja työ.

Kulttuurit myös muuttuvat.
Ihmiset oppivat uusia tapoja
lehdistä, televisiosta ja matkoilla.
Maahanmuuttajat tuovat uusia tapoja,
ja kantasuomalaiset alkavat noudattaa niitä.
Näin yhteiskunta muuttuu monikulttuuriseksi.

Monet suomalaiset työpaikat ovat jo monikulttuurisia,
sillä niissä on työntekijöitä eri puolilta maailmaa.
Erilaiset tavat tehdä työtä tuovat uusia ideoita
ja muuttavat työntekoa.

Kuva 2: Näkyvä ja ei-näkyvä kulttuuri jäävuorivertauksena
Lähde: EU:n CIVET-hanke. Jäävuori-malli.

2.1 Työelämä ja kulttuurien kohtaaminen

Työllä on tärkeä merkitys kotoutumisessa.
Työssä maahanmuuttaja tutustuu uusiin ihmisiin.
Työ on myös hyvä paikka oppia kieltä.

Eri maissa työkuulttuuri on erilaista.
Monissa maissa työpaikat ovat hierarkkisia
eli niissä johtajilla ja työntekijöillä
tai miehillä ja naisilla on selvä ero.
Suomessa työpaikat ovat yleensä tasa-arvoisia.

Suomessa hyvä työntekijä on oma-aloitteinen
eli hän osaa tehdä työtä itsenäisesti.
Muita hyvän työntekijän ominaisuuksia:

- luotettava
- rehellinen
- täsmällinen, noudattaa aikatauluja
- osaa tehdä tiimityötä eli toimia ryhmässä.

Jokaisella työpaikalla on oma työkieli
eli sanoja, joita käytetään juuri
siinä työssä ja työpaikassa.
Maahanmuuttajalle on tärkeää oppia
työpaikan kieli ja ammattisanat.
Alussa selkokielen ja elekielen käyttö
auttaa maahanmuuttajaa.

Usein suomalaiset työnantajat haluavat,
että maahanmuuttaja tekee työtä
samalla tavalla kuin suomalaiset tekevät.
Työtä voi kuitenkin tehdä monella tavalla.

Suomalaiset työntekijät oppivat maahanmuuttajalta
uusia työtapoja ja tutustuvat uuteen kulttuuriin.
Maahanmuuttaja saa uutta tietoa
omasta ammatistaan, työelämästä sekä
työntekijöiden oikeuksista ja velvollisuuksista.
Molemmille on hyötyä toisistaan.

Kulttuuritulkin tehtävä on tukea tätä kehitystä.
Näin tapahtuu kaksisuuntaista kotoutumista.

3 Kulttuuritulkki on vertaistuki

Kulttuuritulkki on vertaistuki.

Hän tuntee erilaisia kulttuureja ja ymmärtää, millaista apua maahanmuuttaja tarvitsee.

Katso myös kuva 1.

3.1 Vertaistuki tietää, miltä sinusta tuntuu

Vertaistuki muodostuu sanoista ”vertainen” ja ”tuki”.

Vertaistuella on usein samoja kokemuksia kuin tuettavalla eli henkilöllä, jota hän tukee.

Tässä kirjassa tuettava tarkoittaa maahanmuuttajaa.

Vertaistuki ei korvaa viranomaisia tai ammattiapua.

Vertaistuki auttaa, kun maahanmuuttaja tarvitsee tietoa esimerkiksi koulusta, opiskelusta, sosiaali- ja terveyspalveluista, kielikursseista, asunnoista, työhausta ja työpaikoista tai harrastuksista.

Joskus vertaistuki korvaa sukulaiset ja ystävät, jotka ovat jääneet kotimaahan.

Hän voi toimia myös henkisenä tukena eli hänelle voi kertoa huolistaan, suruistaan ja iloistaan.

Kulttuuritulkki ei ole varsinaisesti ystävä, mutta hän voi auttaa löytämään ystäviä tai harrastuksia.

Kulttuuritulkki itse voi olla esimerkki siitä, miten maahanmuuttaja kotiutuu Suomeen.

Kulttuuritulkki tekee usein työtään vapaaehtoisesti.

Joskus hän saa palkkaa työstään.

Lisäksi hän saa uusia kavereita, joiden kanssa voi tehdä asioita yhdessä.

Näin ajattelevat kulttuuritulkit,
jotka ovat olleet TSL:n kulttuuritulkkikoulutuksessa:

- *”Olen miettinyt, mitä itse teen tällä hetkellä ja miten voin enemmän auttaa muita ihmisiä.”*
- *”Tärkeää on eri kulttuurien tapaaminen, ja se, että eri ihmiset tulevat toimeen keskenään.”*

3.2 Vertaistukea yhdelle henkilölle ja ryhmälle

Kulttuuritulkki voi olla vertaistuki yhdelle ihmiselle,
jonka kanssa hän keskustelee kahden kesken.

Hän voi myös perustaa ryhmän,
jossa keskustellaan yhdessä.

Keskustelu voi tapahtua myös internetin kautta.

Työpaikalla kulttuuritulkki auttaa työntekijää,
joka on juuri muuttanut Suomeen.

Vastaanottokeskuksessa hän voi järjestää
keskustelutilaisuuksia useille turvapaikanhakijoille

Kulttuuritulkkien omia esimerkkejä työstään:

- *”Olen auttanut päivähoitoasioissa.”*
- *”Olen toiminut työpaikoilla.
Lisäksi toimin vapaaehtoisena suomen kielen ohjaajana.
Tuen naisia asioissa, jotka ovat heille tärkeitä...
kuten opiskelu- ja harjoittelupaikan löytäminen,
työnhaun opettelu ja niin edelleen.”*

3.3 Mistä ja miten keskustellaan

Kahden kesken kulttuuritulkki ja maahanmuuttaja
voivat keskustella kaikista asioista,
jotka maahanmuuttajaa kiinnostavat.

Ryhmässä puhutaan asioista,
jotka kiinnostavat kaikkia ryhmän jäseniä.

Keskustelun aiheita voivat olla esimerkiksi

- kulttuurien erot
- lasten kasvatus ja päivähoito
- koulu
- opiskelu ja kielen opettelu
- sosiaali- ja terveyspalvelut
- työ ja työttömyys
- tasa-arvo
- kansalaisten oikeudet ja velvollisuudet.

Kulttuuritulkki voi neuvoa,
miten maahanmuuttaja voi vaikuttaa erilaisiin asioihin.
On hyvä keskustella myös toiveista ja arkielämästä.

Kulttuuritulkin kanssa voi keskustella myös
tunteista ja entisestä elämästä kotimaassa.
Usein näistä aiheista puhutaan kahden kesken,
mutta niistä voi puhua myös ryhmässä,
sillä monilla on samanlaisia kokemuksia.

Yleensä ryhmän jäsenet päättävät,
mistä he haluavat keskustella.
Myös kulttuuritulkki voi ottaa jonkin asian esille.
On hyvä sopia etukäteen.
mistä ryhmä keskustelee seuraavalla kerralla.

Kulttuuritulkin ei tarvitse tietää kaikkea.
Riittää, että hän osaa neuvoa, mistä saa lisää tietoa.
Monet viranomaiset ja järjestöt ovat julkaisseet tietoa
internetissä tai esitteissä.
Linkkejä löytyy tämän oppaan lopusta.

Kulttuuritulkki ei voi vaikuttaa
viranomaisten päätöksiin.
Hän voi vain auttaa maahanmuuttajaa,
kun viranomaiset käsittelevät
esimerkiksi turvapaikkahakemusta.

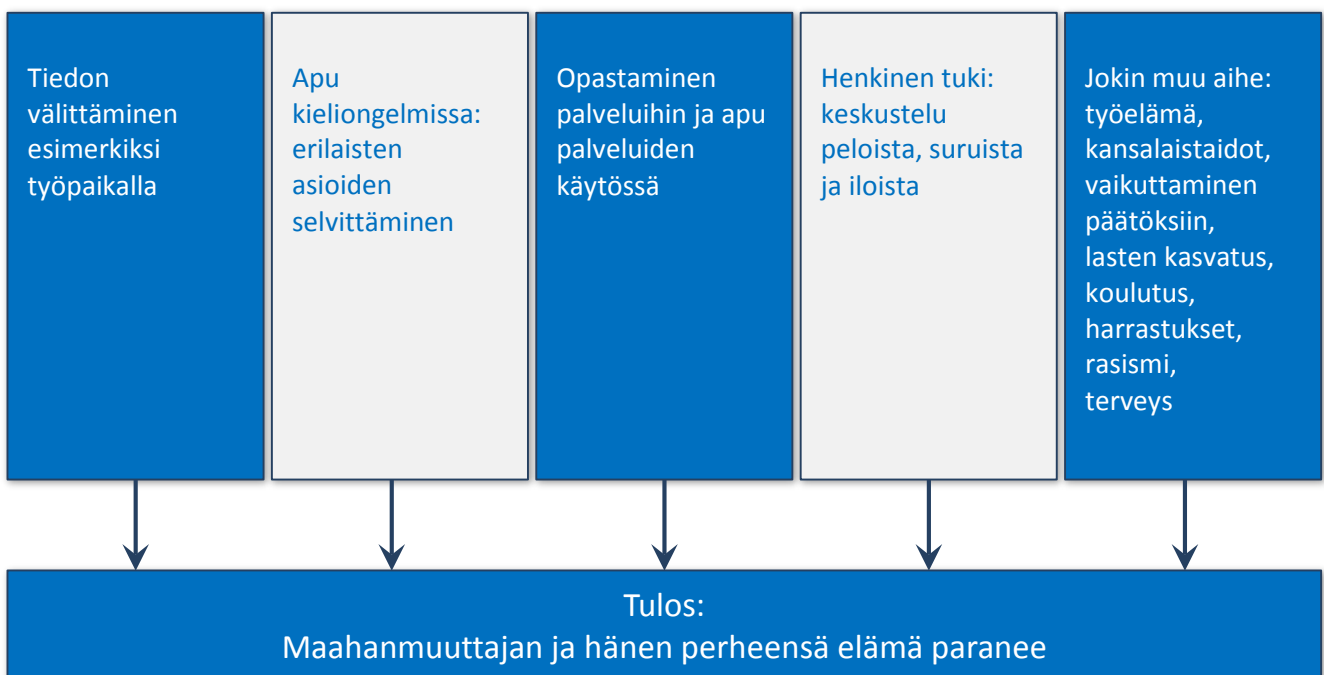

Kuvassa 3 on asioita, joista voi keskustella ryhmässä.

Niitä voivat olla

- tiedon välittäminen esimerkiksi työpaikalla
- apu kieliongelmissa esimerkiksi virastoissa
- opastaminen palveluihin ja palveluissa
- henkinen tuki: keskustelu ongelmista
- jotain muuta, joka on tärkeää ryhmän jäsenille.

Kulttuuritulkkina toimiminen: Näitä asioita voit käsitellä yhden henkilön kanssa tai ryhmässä.

Kuva 3 kulttuuritulkin toiminnan aiheita

3.4 Ryhmän toiminta

Ryhmä kehittyy seuraavien vaiheiden kautta.

1. *Aloitusvaihe:*

On tavallista, että ryhmän jäsenet ovat aluksi hämmentyneitä ja epävarmoja. Ohjaajan eli kulttuuritulkin tehtävä on luoda ryhmään turvallinen tunnelma. Ryhmän jäsenet haluavat selviä ohjeita ja tavoitteita. Ohjaajan kannattaa varata paljon aikaa tutustumiseen.

2. *Kuohuntavaihe:*

Ryhmän jäsenet tutustuvat toisiinsa. He voivat muodostaa pieniä ryhmiä kavereiden kanssa. Ryhmät voivat arvostella toisiaan. Ohjaajan täytyy kohdella kaikkia samalla tavalla ja saada kaikki mukaan keskusteluun.

3. *Ryhmän muodostumisen vaihe:*

Ryhmässä on hyvä yhteishenki. Ryhmällä on yhteiset tavoitteet ja kaikki haluavat toteuttaa niitä.

4. *Toteuttamisvaihe:*

Ryhmän jäsenet toimivat yhdessä ja itsenäisesti. Ohjaaja on yksi ryhmän jäsen. Hän neuvoo tarvittaessa ja huolehtii, että ryhmän tavoitteet toteutuvat.

5. *Lopetusvaihe:*

Jo ennen viimeistä kertaa arvioidaan, mikä on ollut ryhmän merkitys, mitä on opittu ja miten ihmiset ovat toimineet ryhmässä.

Viimeisellä kerralla voidaan keskustella tulevaisuudesta ja siitä, mistä ryhmän jäsenet saavat tukea myöhemmin. Lisäksi on hyvä keskustella ryhmän jäsenten tunteista, kun ryhmä loppuu. Lopuksi ohjaaja antaa palautetta ja kiittää ryhmää.

3.5 Pidä huolta itsestäsi

Kulttuuritulkki tarvitsee myös itse jonkun, jonka kanssa hän voi keskustella kokemuksistaan. Silloin hän jaksaa paremmin auttaa muita.

Kulttuuritulkit voivat esimerkiksi perustaa ryhmän, jossa he keskustelevat työstään.

Lisää tietoa löytyy Pakolaisavun oppaasta.

<http://vetoverkosto-fi->

bin.directo.fi/@Bin/01afcc445d5628b1df27e2f97689b7af/1480248864/application/pdf/173102/Vertaisryhm%C3%A4toiminnan%20opas%20maahanmuuttajaty%C3%B6h%C3%B6n.pdf

4 Kulttuuritulkin osaaminen

Kulttuuritulkkille ei ole pätevyysvaatimuksia. Hänen täytyy kuitenkin osata auttaa ihmisiä, jotka tulevat eri kulttuureista Suomeen. Lisäksi hänellä on halu auttaa.

Kulttuuritulkki on vaitiolovelvollinen eli hän ei saa kertoa tuettavan asioista muille.

Kuva 4. kulttuuritulkin taitoja

Kulttuuritulkin täytyy tietää,
miten suomalainen yhteiskunta toimii.
Hänen täytyy tuntea työelämää ja sen sääntöjä.
Hän tuntee myös vieraita kulttuureja.

Koulutukset auttavat kulttuuritulkkia.
Hän voi keksiä myös omia tapoja,
miten hän toimii kulttuuritulkkinä ja vertaistukenä.

Näin TSL:n kouluttamat kulttuuritulkkit
kuvasivat osaamistaan:

*”On hyvä, että minulla on omia kokemuksia asiasta
tai selvitän asioita itselleni.*

*Silloin osaan neuvoa, mistä saa lisää tietoa.
Minun täytyy osata asettua autettavan asemaan,
tuntea tukea tarvitsevan kulttuuria ja taustaa
ja hallita vuorovaikutus.”*

*”Tarkoitukseni ei ole olla kaiken asiantuntija.
Tärkeintä on, että tiedän,
mistä löydän ajan tasalla olevaa infoa.”*

Kulttuuritulkin osaaminen: tiedot ja taidot

Kuva 5. Näin kulttuuritulkin osaaminen muodostuu

4.1 Vaikuttaminen päätöksiin: Mitä, miksi, miten?

Monissa maissa ei ole samanlaista sananvapautta ja demokratiaa kuin Suomessa.

Suomessa kansalaistaito tarkoittaa, että jokainen tuntee oikeutensa ja velvollisuutensa. Jokainen tietää myös, miten voi vaikuttaa asioihin yhteiskunnassa ja työpaikalla.

Jokainen ihminen voi vaikuttaa päätöksiin, jotka koskevat Suomea, Euroopan unionia tai ovat tärkeitä koko maailmassa.

Kulttuuritulkin on hyvä kertoa, mitä oikeuksia ja velvollisuuksia maahanmuuttajalla on uudessa kotimaassa. Kulttuuritulkki auttaa löytämään erilaisia tapoja, joilla myös maahanmuuttaja voi vaikuttaa asioihin.

Maahanmuuttaja voi aloittaa vaikuttamalla ensin pieniin asioihin, esimerkiksi oman koulun tai lasten koulun asioihin. Kun hän oppii vaikuttamisen tapoja, hänellä on mahdollisuus vaikuttaa myös koko yhteiskunnan asioihin.

Kulttuuritulkin kanssa maahanmuuttaja voi selvittää, milloin, missä ja miten johonkin asiaan voi vaikuttaa. Siksi kulttuuritulkin täytyy tietää viranomaisten toiminnasta, lakien ja asetusten valmistelusta sekä siitä, kuka päättää asioista ja palveluista.

Kulttuuritulkki voi myös itse olla esimerkki kansalaisvaikuttajasta.

4.1.1 Perus- ja ihmisoikeudet

– oikeus osallistua, vaikuttaa ja sanoa mielipiteensä

Suomessa perusoikeuksia ovat

- oikeus osallistua
- oikeus vaikuttaa
- oikeus sanoa oma mielipiteensä.

Kaikki ihmiset ovat yhdenvertaisia lain edessä, eli lait ovat samanlaisia kaikille ihmisille.

Tärkeitä oikeuksia ovat myös

- sananvapaus
- oikeus kokoontumiseen
- oikeus perustaa yhdistyksiä
- uskonnon vapaus
- poliittiset oikeudet.

Vaaleissa äänioikeus on
kaikilla Suomen kansalaisilla,
jotka ovat täyttäneet 18 vuotta.
Kuntavaaleissa saavat äänestää myös
ne Pohjoismaiden ja EU-maiden kansalaiset,
joilla on kotipaikka Suomessa, sekä ne,
joilla on ollut kotipaikka Suomessa 2 vuotta.
Yhdistyksissä äänioikeus on yleensä yli 15-vuotiailla.
Lisätietoja näistä oikeuksista on kirjan lopussa.

Jokainen voi vaikuttaa yhteiskunnan muuttumiseen
ja olla mukana päättämässä asioista.

4.1.2 Suora demokratia – aloitteet ja vetoomukset

Suora demokratia tarkoittaa,
että jokaisella on oikeus esittää
päättäjille asioita, joita pitää tärkeinä.

Suoran demokratian tapoja ovat
kansalaisaloite ja kuntalaisaloite.
Myös EU:lle voi tehdä kansalaisaloitteen.

Aloitteen tekijä voi seurata,
mitä hänen aloitteelleen tapahtuu.
Virkamiehillä on velvollisuus
ilmoittaa aloitteen tekijälle,
mitä aloitteen vuoksi on tehty.

Lisää tietoa löytyy osoitteista:

<https://www.kansalaisaloite.fi/fi>

<http://ec.europa.eu/citizens-initiative/public/basic-facts>

<https://www.kuntalaisaloite.fi/fi>

(haettu 21.11.2016.)

Asioihin vaikuttaminen on yleensä
tehokkaampaa yhdessä kuin yksin.
Voit liittyä esimerkiksi yhdistykseen
ja vaikuttaa asioihin sen kautta.
Muita vaikuttamisen tapoja on osallistua
erilaisiin keskustelutilaisuuksiin
tai esittää asiansa somessa eli sosiaalisessa mediassa.

Jokainen voi tehdä netissä myös adressin eli vetoomuksen jonkin asian puolesta. Nettiadressiin voi tutustua osoitteessa <http://www.adressit.com/> (haettu 21.11.2016).

Lisäksi voi osallistua vaikkapa mielenosoitukseen, kirjoittaa lehteen tai pyytää, että lehti tekee jutun jostain asiasta. Erilaisia vaikuttamisen tapoja on monia.

Demokratia.fi -sivustolla on esitetty erilaisia tapoja vaikuttaa asioihin. Sivuston ”otakantaa”-palvelusta löytyy asioita, joihin päättäjät toivovat ihmisten mielipiteitä.

<http://www.demokratia.fi/> (haettu 21.11.2016).

4.1.3 Vaikuta valmistelijoihin ja päättäjiin

Jos haluat vaikuttaa asioihin, voit aloittaa omasta asuinalueesta tai työpaikasta. Voit esimerkiksi tehdä aloitteen leikkipuistosta tai maahanmuuttajien kokoontumispaikasta.

Aluksi sinun täytyy selvittää,

- kuka virkamies tai henkilö käsittelee tällaisia asioita
- milloin niihin voi vaikuttaa
- kuka päättää asiasta.

Sen jälkeen voit ottaa yhteyttä asian käsittelijään, esimerkiksi soittaa tai lähettää sähköpostia.

Kunnan asukkaat saavat osallistua myös kunnan palvelujen suunnitteluun tai maankäytön suunnitteluun eli kaavoitukseen. Kunnan täytyy järjestää asukkaille tilaisuuksia, joissa virkamiehet esittelevät suunnitelmia kunnan tulevaisuudesta. Tietoa tilaisuuksista löytyy kunnan kotisivuilta ja lehdistä.

Kuntien kotisivuilla on myös palautelomake,
jolla voi ilmoittaa epäkohdista
ja tehdä ehdotuksia muutoksista.

Kannattaa siis seurata oman kunnan tiedotteita
esimerkiksi nettisivuilla.

Tietoa kuntien päätöksenteosta löytyy sivuilta:

<http://www.kunnat.net/fi/palvelualueet/demokratia/Sivut/default.aspx>

https://www.suomi.fi/suomifi/suomi/valtio_ja_kunnat/kunnat_ja_kunnallishallinto/index.html

<http://www.hel.fi/static/taske/julkaisut/2013/Helsingin-talouden-vuosikello-kaavio.pdf>

(haettu 21.11.2016).

Suomen lait säätää eduskunta.

Jos haluat vaikuttaa johonkin lakiin,

on parasta ottaa yhteyttä kansanedustajiin.

Eduskunnan istunnoissa jokainen voi seurata
asian valmistelua ja käsittelyä.

Euroopan unionin asioissa voi ottaa yhteyttä
virkamiehiin, jotka valmistelevat asiaa Suomessa.

Ehdotuksia voi tehdä myös suomalaisille
europarlamentin jäsenille eli mepeille.

Lisää tietoa vaikuttamisesta

EU:n tasolla löytyy esimerkiksi

<http://eurooppa-tiedotus.fi/public/default.aspx?contentid=281490> (haettu 21.11.2016)

4.1.4 Miten ja mistä aloittaa

Jos haluat vaikuttaa johonkin asiaan,
sinun täytyy ensin selvittää,
millaisia suunnitelmia asiasta on olemassa.

Sinun täytyy myös tietää,
mitä asiaa ja miten haluat muuttaa.

Sen jälkeen voit miettiä,
kenelle esität asian
ja milloin siihen on paras ajankohta.

Lisäksi sinun täytyy päättää,
haluatko vaikuttaa asioihin yksin
vai yhdessä toisten kanssa.
Hyvä tapa edistää asioita
on kuulua johonkin yhdistykseen.

4.2 Suomalainen työelämä – yhdessä enemmän ja parempaa

Maahanmuuttaja kotoutuu parhaiten,
kun hän saa työpaikan.
Kulttuuritulkki voi olla apuna työpaikalla,
kun maahanmuuttaja neuvottelee
työnantajan tai työpaikan
työsuojeluvaltuutetun kanssa.

Suomessa työntekijät ovat mukana
päättämässä myös työpaikan asioista.
Kun kulttuuritulkki toimii työpaikalla,
hänen täytyy tuntea suomalaista työelämää
ja sen päätöksentekoa työpaikalla.

Maahanmuuttaja voi tuoda
työpaikalle uusia työtapoja,
jotka parantavat kaikkien työntekoa.
Näin työpaikka hyötyy monikulttuurisuudesta.

4.2.1 Ammattiyhdistys- eli ay-oikeudet ovat perusoikeus

Ammattiyhdistykset valvovat
työntekijöiden etua ja tasa-arvoa.
Kaikilla on oikeus kuulua
ammattiyhdistykseen ja toimia siinä.

Eri alojen työntekijöille on usein
omat ammattiyhdistyksensä.
Jokainen saa kuitenkin itse valita,
mihin ammattiyhdistykseen kuuluu.
Ammattiyhdistykseen kuuluminen
on vapaaehtoista, siihen ei ole pakko kuulua.

Ammattiyhdistykset neuvottelevat
työnantajien ja työnantajajärjestöjen kanssa
työelämän kehittämisestä.

Ammattijärjestöt ja työnantajajärjestöt
neuvottelevat ja sopivat yhdessä
työn ehdoista, kuten työajasta,
palkoista ja työturvallisuudesta.

Työhön liittyviä sopimuksia voidaan tehdä kolmella tasolla:

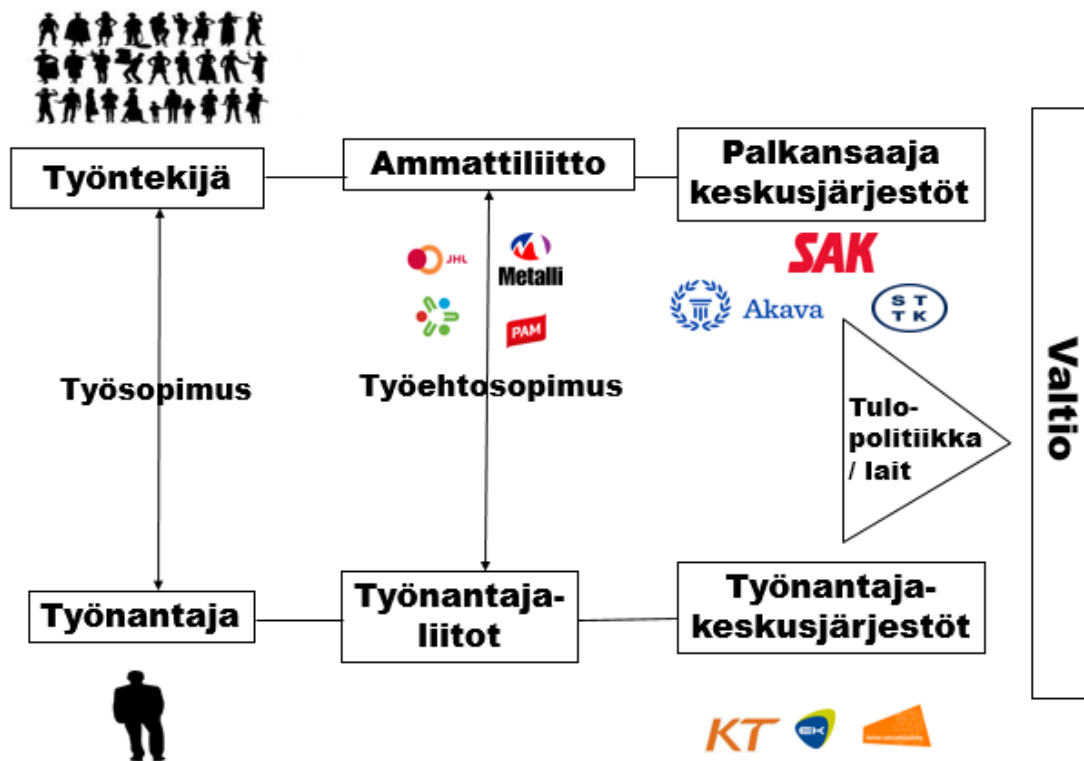
- (1) keskusjärjestötasolla
 - (2) liittotasolla
 - (3) paikallisella tasolla
- eli yhdistyksen ja työpaikan tasolla.

Työehtosopimus tai virkaehtosopimus määrittelee, mistä asioista sovitaan työpaikalla, eli mistä työnantaja ja työntekijä voivat sopia suoraan keskenään. Joistakin asioista sopivat keskenään työnantaja ja luottamusmies. Luottamusmies on työpaikalla henkilö, jonka työntekijät ovat valinneet hoitamaan asioita työnantajan kanssa. Työntekijä voi aina pyytää apua luottamusmieheltään. Erytisen tärkeää on pyytää neuvoa, kun tekee työsopimusta.

Työmarkkinoiden keskusjärjestöt eli työnantajien ja työntekijöiden järjestöt (palkansaajakeskusjärjestöt) sopivat yleisistä työelämän asioista. Keskusjärjestöt sopivat esimerkiksi palkoista tai työajoista. Tätä kutsutaan kaksikantaiseksi neuvotteluksi ja sopimiseksi.

Joskus myös valtiotalta eli Suomen hallitus on mukana työmarkkinaneuvotteluissa. Tällöin puhutaan kolmikantaisesta neuvottelusta. Hallitus voi esimerkiksi luvata alentaa veroja tai muuttaa sosiaali- ja työlakeja. Hallitus ja työmarkkinajärjestöt valmistelevat yhdessä työlait ja osan sosiaalilakeja, esimerkiksi eläkelait.

Kuva 6. Suomalainen sopimus- ja neuvottelujärjestelmä. Lisätietoa löytyy sivustolta Työmarkkina-avain.

4.2.2 Vaikuttaminen ja osallistuminen työelämässä

Ammattiyhdistysliikkeen tavoite on kehittää työpaikkademokratiaa. Työpaikkademokratia tarkoittaa, että työntekijät ovat mukana suunnittelemassa ja päättämässä työoloistaan. Kulttuuritulkki neuvoo, miten maahanmuuttaja voi osallistua ja vaikuttaa päätöksiin.

Maahanmuuttaja voi esimerkiksi toimia aktiivisesti ammattiyhdistyksessä. Hän voi olla luottamusmies tai työsuojeluvaltuutettu tai edustaa työntekijöitä erilaisissa kokouksissa.

4.2.3 Tietoa työelämästä ja työmarkkinajärjestelmästä

Tietoa työelämästä löytyy oppaasta Työmarkkina-avain.

Siinä on tietoa

- työmarkkinajärjestelmästä
- työsuhteesta
- työehtosopimuksista
- työsopimuksesta
- sosiaalieduista
- palkasta
- työajasta
- lomista
- työsuojelusta
- luottamusmiehen toiminnasta
- osallistumisesta päätöksiin
- työmarkkinajärjestöistä.

<http://www.tyomarkkina-avain.fi/J30/>

<http://www.finlex.fi/fi/>

5 Miten ryhdyn kulttuuritulkkiksi

Kulttuuritulkkiksi voi ryhtyä jokainen, joka haluaa auttaa ja olla vertaistuki.

Joku saattaa ehkä pyytää sinua toimimaan kulttuuritulkkina. Voit myös itse huomata, että joku tarvitsee kulttuuritulkin apua. Voit toimia kulttuuritulkkina yksin tai yhdessä jonkun toisen kanssa.

Monet järjestöt järjestävät koulutusta kulttuuritulkeille. Järjestöiltä saat tietoa ja apua työhösi.

Tietoa Työväen sivistysliiton (TSL) koulutuksesta on sivulla <http://www.tsl.fi/koulutus/kurssit/kulttuuritulkki/>.

5.1 Vertaisryhmän aloittaminen

Ennen kuin ryhdyt kulttuuritulkkiksi, mieli seuraavia asioita:

- Tarvitaanko kulttuuritulkkia?
- Mihin kulttuuritulkkia tarvitaan?
- Haluanko sitoutua eli kuinka kauan haluan olla kulttuuritulkkina?
- Toiminko yksin vai yhdessä jonkun kanssa?
- Onko minulla jokin oma tapa olla kulttuuritulkkina?

Jos teet päätöksen ryhtyä kulttuuritulkkiksi, voit perustaa vertaisryhmän maahanmuuttajille.

Ryhmässä on hyvä aluksi miettiä:

- Tarvitaanko vertaisryhmä?
- Mitä asioita ryhmä käsittelee?
- Kokoonnutaanko yhdessä vai pienissä ryhmissä?
- Haluavatko ryhmän jäsenet sitoutua ryhmän työhön?

Sen jälkeen ryhmä tekee suunnitelman, jossa sovitaan

- aikataulu eli päivä ja kellonaika, jolloin ryhmä kokoontuu
- kokoontumispaikka
- mistä asioista puhutaan eri kerroilla
- tarjotaanko kahvia tai jotain muuta
- mitä kuluja toiminnasta on ja kuka ne maksaa.

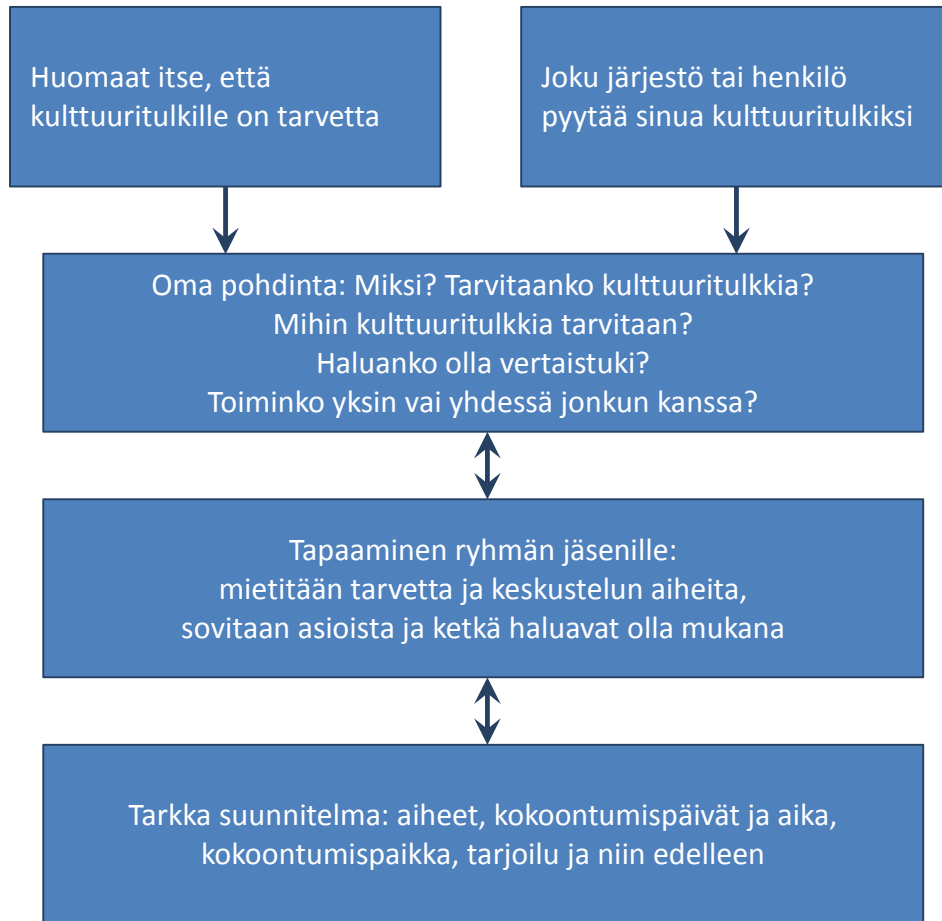
Jos kulttuuritulkkia on enemmän kuin yksi, kulttuuritulkkien on hyvä sopia tehtävien jaosta keskenään.

Vertaisryhmän tulee kokoontua säännöllisesti, ja kokoontumispaikan on oltava turvallinen. Järjestöiltä voi saada avustusta kustannuksiin. Avustuksia kannattaa kysyä rohkeasti järjestöiltä.

Kuva 7 kertoo, miten voit ryhtyä kulttuuritulkkiksi.

Miten ryhdyn kulttuuritulkiksi

Kuva 7. Kulttuuritulkiksi ryhtymisen tie

5.2 Apua toimintaan

Kun haluaa kulttuuritulkkiksi,
on hyvä löytää jokin taustayhteisö.
Se voi olla esimerkiksi kunta tai seurakunta.
Myös monilla järjestöillä on toimintaa,
johon kulttuuritulkin toiminta sopii.
Työpaikalla ammattijärjestö voi perustaa ryhmän,
jossa kulttuuritulkki antaa vertaistukea.

Kun taustalla on jokin organisaatio tai järjestö,
kulttuuritulkki saa helpommin
tietoa ja tukea toimintaansa.
Taustayhteisö voi myös järjestää
kulttuuritulkkille säännöllistä ohjausta ja tukea.

Katso myös Suomen Pakolaisavun video

”Voimaa arkeen: vertaisryhmä kotoutumisen tukena”.

<http://www.vetoverkosto.fi/materiaalipankki/#token-258713>

<http://www.vetoverkosto.fi/vertaisryhmat/>

<http://pakolaisapu.fi/pakolaisapu/#vertaistuki> (haettu 25.11.2016)

6 Esimerkki: Nuoret ilman vanhempia – tekemistä ja yhdessäoloa

TSL:n kulttuuritulkkikoulutuksessa opiskelijat järjestivät toimintaa eri ryhmille.

Ryhmä opiskelijoita päätti järjestää toimintaa vastaanottokeskuksessa. He esittivät suunnitelmansa vastaanottokeskuksessa. Vastaanottokeskuksen henkilökunta kiinnostui asiasta.

Toiminta oli tarkoitettu alaikäisille pojille, jotka olivat tulleet Suomeen ilman vanhempia, sekä 18-vuotiaille nuorille, jotka olivat joutuneet erilleen toisistaan aikuisten vastaanottokeskuksiin.

Osa nuorista oli asunut Suomessa vuoden. Jotkut osasivat keskustella suomen kielellä, jotkut tarvitsisivat tulkin apua.

Kulttuuritulkit kyselivät nuorilta, mitä nämä halusivat tehdä yhdessä. He kirjoittivat toiveet muistiin ja miettivät, miten niitä voi toteuttaa.

Kaikki nuoret olivat peruskoulun valmentavassa opetuksessa. Siksi tapahtumat piti järjestää illalla ja viikonloppuna.

Ohjelmassa oli elokuvailtoja, seinäkipeilyä, retkiä ja vierailuja kiinnostaviin paikkoihin. Nuorten täytyi ilmoittautua tapahtumiin.

Osallistuminen tapahtumiin oli vapaaehtoista. Jotkut tapahtumat eivät kiinnostaneet kaikkia. Jotkut nuoret eivät osallistuneet mihinkään tapahtumaan.

Kulttuuritulkkien mielestä oli mukavaa järjestää tapahtumia ja tavata nuoria, jotka tulivat muista kulttuureista. Tapaamisissa syntyi myöskin hyviä keskusteluja.

7 Käsitteitä ja sanastoa

Integraatio: maahanmuuttajasta tulee uuden yhteiskunnan jäsen mutta hän säilyttää oman kulttuurinsa, samalla kantasuomalaiset hyväksyvät monikulttuurisuuden.

Kotouttaminen: viranomaiset ja muut ihmiset auttavat maahanmuuttajaa asumaan ja toimimaan Suomessa.

Kotoutuminen: maahanmuuttaja oppii tietoja ja taitoja, jotka auttavat häntä elämään uudessa maassa. Suomesta tulee hänen uusi kotimaansa. Hän säilyttää myös oman kielensä ja kulttuurinsa.

Kaksisuuntainen kotoutuminen

Maahanmuuttaja kotoutuu uuteen kotimaahan, ja uusi kotimaa sopeutuu hänen tarpeisiinsa.

Kulttuuri koostuu arvoista, uskomuksista ja tavoista. Se jaetaan usein kansalliseen kulttuuriin ja etniseen kulttuuriin eli oman kansan kulttuuriin. Tässä kirjassa käsitellään myös työkulttuuria.

Kulttuuritulkki on henkilö, joka osaa selittää kulttuurien eroja ja toimii oppaana maahanmuuttajan ja suomalaisen yhteiskunnan ja kulttuurin välillä.

Vertaistuki on tukimuoto, jossa henkilö tukee toista henkilöä tasavertaisena ja omien kokemustensa pohjalta, vertaistuki perustuu vapaaehtoisuuteen.

Vertaistukihenkilö on henkilö, joka toimii tukena jollekin henkilölle. Tässä oppaassa vertaistukihenkilö on kulttuuritulkki.

Vertaistukiryhmä on ryhmä, jossa käsitellään ryhmän jäsenten yhdessä sopimia asioita. Ryhmällä on ohjaaja ja säännöt. Tässä oppaassa ohjaaja on kulttuuritulkki.

Ryhmädynamiikka tarkoittaa sitä, miten ryhmän jäsenet toimivat yhdessä.

8 Kirjallisuus ja lähteet

Elinikäisen oppimisen toimintaohjelma. EU/CIVET. (Jäävuori-malli.)

http://civet.dedi.velay.greta.fr/sites/default/files/civet/Civet_Finnish_Guidebook.pdf

Erilaisuus sallittu. Työelämä tietoa maahanmuuttajalle. SAK.

<http://www.tyoelamanverkko-opisto.fi/materials/petmo/luku4/index.htm>

<http://www.tyoelamanverkko-opisto.fi/materials/petmo/>

Kulttuuritulkki, Toiminnallinen kuvaus.

Eveliina Heino, Nadezda Kärmeniemi, Minna Veistilä.

Helsingin yliopisto, Koulutus- ja kehittämiskeskus Palmenia 2014.

file:///F:/Kulttuuritulkki/Kulttuuritulkki_toimintamallin_kuvaus.pdf

Minä Valpas Vaikuttaja.

Yhteiskuntavaikuttamisen käsikirja. JHL 2014.

https://jhl.fi/files/attachments/oppaat/valpasvaikuttaja4_3_netti.pdf

Vaikuttaminen: osallistu.fi-sivusto

<http://www.osallistu.fi/>

<http://www.osallistu.fi/opi-vaikuttamaan/>

Vastavuoroiset ja voimaantumista tukevat käytännöt perhetyön kehittämisessä.

Eveliina Heino, Minna Veistilä, Päivi Hännikäinen, Teemu Vauhkonen,

Nadezda Kärmeniemi (toim.). Helsingin yliopiston Koulutus- ja kehittämiskeskus Palmenia,

Kotkan yksikkö. Kopijyvä Oy 2013.

https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/42547/Empowerment_netiversio.pdf?sequence=1

Vertaisryhmätoiminnan opas maahanmuuttajatyöhön.

Suomen Pakolaisapu 2011.

Toim. Kristiina Toivikko, Elina Halme ja Mirjami Rustanius.

<http://vetoverkosto-fi->

<bin.directo.fi/@Bin/334b7144a1facdc3f2dba6ef8347ae96/1478941495/application/pdf/173102/Vertaisryhm%C3%A4toiminnan%20opas%20maahanmuuttajaty%C3%B6h%C3%B6n.pdf>

Vertaisryhmätoiminnan opas maahanmuuttajatyöhön. Selkokielen opas.

Suomen Pakolaisapu 2011.

Toim. Yuko Kametani, Anne Korppinen ja Anna-Reetta Korhonen.

<http://vetoverkosto-fi->

bin.directo.fi/@Bin/57723f1ee5df5aab124963aa810173fe/1478939584/application/pdf/173099/Vertaisryhm%C3%A4toiminnan%20opas%20maahanmuuttajaty%C3%B6h%C3%B6n%20selkokieli.pdf

Työelämä 2020. Suomen työelämä Euroopan paras vuonna 2020.

Työ- ja elinkeinoministeriö.

http://tyoelama2020.fi/tyoelama_2020_-hanke

Työmarkkina-avain. Työmarkkinoiden keskusjärjestöt.

Toimittanut Leena Seretin.

<http://www.tyomarkkina-avain.fi/J30/>

Yhdistystieto-sivusto

<http://yhdistystieto.fi/wiki/134-yhdistystoiminta>

9 Osoitteita, joista löytyy lisää tietoa

(Haettu 26.11.2016.)

Tietoa Suomesta 11 kielellä

<http://www.infopankki.fi/>

<http://www.infopankki.fi/fi/etusivu>

Tietoa naisille kotoutumiseen

ja tukea naisille, jotka ovat kokeneet väkivaltaa.

<http://monikanaiset.fi/>

Ihmisoikeusliitto

<https://ihmisoikeusliitto.fi/>

Pakolaisneuvonta: oikeudellista apua ja neuvontaa

turvapaikanhakijoille, pakolaisille ja muille ulkomaalaisille

<http://www.pakolaisneuvonta.fi/>

Kansalaisneuvonta: ohjeita julkisten palveluiden käytössä.

<http://www.kansalaisneuvonta.fi/fi-FI>

Infopankki: perusoikeudet ja velvollisuudet

<http://www.infopankki.fi/fi/elama-suomessa/maahanmuuttajana-suomessa/suomen-kansalaisuus/suomen-kansalaisen-oikeudet-ja-velvollisuudet>

Suomessa asuvien maahanmuuttajien oikeudet

<http://www.infopankki.fi/fi/elama-suomessa/maahanmuuttajana-suomessa>

Tietoa oikeuksista ja velvollisuuksista

<http://lainkirjoittaja.finlex.fi/4-perusoikeudet/4-2/>

Perusoikeudet:

<http://lainkirjoittaja.finlex.fi/4-perusoikeudet/4-2/>

Kirkon ulkomaan avun vapaaehtoistyö

<https://www.kirkonulkomaanapu.fi/osallistu/vapaaehtoistyö/>

Maahanmuuttajien työsuhdeneuvontaa.

Suomen Ammattijärjestöjen Keskusjärjestö SAK.

<https://www.sak.fi/tyoelama/apua-ongelmiin/maahanmuuttajien-tyosuhdeneuvonta>

Suomen Pakolaisapu

<http://pakolaisapu.fi/tule-mukaan/vapaaehtoiseksi/>

<http://pakolaisapu.fi/pakolaisapu/#vertaistuki>

Suomi.fi-sivusto: Tietoa valtion hallinnosta, ministeriöistä,

alue- ja paikallishallinnosta, virkamiehistä ja organisaatioista ja niiden toiminnasta.

<https://www.suomi.fi/suomifi/suomi/index.html>

https://www.suomi.fi/suomifi/suomi/valtio_ ja_kunnat/index.html

Työväen Sivistysliitto TSL ry.

www.tsl.fi

<http://www.tsl.fi/koulutus/kurssit/kulttuuritulkki/>

Vapaaehtoistyö.fi: tietoa vapaaehtoistyöstä

<https://www.vapaaehtoistyö.fi/>

VeTo: tietoa ryhmistä, jotka toimivat pääkaupunkiseudulla, opaskirjoista, koulutuksesta, tapahtumista jne.

<http://www.vetoverkosto.fi/>

<http://www.vetoverkosto.fi/vertaisryhmat/>

<http://www.vetoverkosto.fi/materiaalipankki/#token-299892>

YK-liitto: ihmisoikeudet, poliittiset oikeudet,
pakolaisten oikeusasema, lasten ja naisten oikeudet jne.

<http://www.ykliitto.fi/yk70v/yk/ihmisoikeudet>

Ammattiyhdistysliikkeen ABC

<http://www.sak.fi/aineistot/julkaisut/esitteet-ja-julkaisusarja/ammattiyhdistysliikkeen-abc>

In To Finland auttaa: tietoa työstä ja sosiaaliturvasta
suomeksi, englanniksi ja venäjäksi.

<http://www.intofinland.fi/>

Vuokratyöopas. Työ- ja elinkeinoministeriö eli TEM.

https://tem.fi/documents/1410877/2106637/TEM_vuokratyopas_netti.pdf/d3bf1fb0-bd56-4c7f-aa2a-6877fc4429e5

Vuokratyöopas. SAK ja PRO.

<http://www.vuokratyopas.fi/>

The EUROCADRES mobil-net project (several languages)

<http://www.eurocadres.eu/mobilnet/>

